

MOBIL ILOVA ORQALI O'ZBEK TILINI O'RGATISH IMKONIYATLARI VA QULAYLIKLARI

Komilova Zulxumor Xokimovna

Farg'ona davlat universiteti o'qituvchisi

Xumor851@mail.ru

Xalimjonova Rohila Mutalibjon qizi

Farg'ona davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada mobil ilovalar orqali o'zbek tilini o'rgatishning zamonaviy imkoniyatlari, didaktik afzalliklari va pedagogik qulayliklari tahlil qilinadi. Mobil ta'lim texnologiyalarining o'quv jarayoniga integratsiyalashuvi, o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashuvchanligi, interaktiv multimedia resurslaridan foydalanish imkoniyati hamda sun'iy intellektga asoslangan o'quv modullarining samaradorligi yoritiladi. O'zbek tilini o'rgatishda mobil ilovalarning qo'llanishi o'quv motivatsiyasini oshirishi, til ko'nikmalarini mustahkamlashi, mustaqil ta'limni rivojlantirishi va masofaviy o'qitish jarayonini yengillashtirishi ilmiy asoslar bilan ko'rsatib beriladi.*

Abstract: *This article analyzes the modern possibilities, didactic advantages and pedagogical conveniences of teaching the Uzbek language through mobile applications. The integration of mobile educational technologies into the educational process, their adaptability to the individual needs of students, the possibility of using interactive multimedia resources, and the effectiveness of educational modules based on artificial intelligence are highlighted. It is scientifically proven that the use of mobile applications in teaching the Uzbek language can increase learning motivation, strengthen language skills, develop independent learning, and facilitate the process of distance learning.*

Аннотация: *В статье анализируются современные возможности, дидактические преимущества и педагогические удобства обучения узбекскому языку посредством мобильных приложений. Отмечается интеграция мобильных образовательных технологий в учебный процесс, их адаптивность к индивидуальным потребностям обучающихся, возможность использования интерактивных мультимедийных ресурсов, а также эффективность образовательных модулей на основе искусственного интеллекта. Научно доказано, что использование мобильных приложений в обучении узбекскому языку позволяет повысить мотивацию к обучению, закрепить языковые навыки, развить самостоятельность обучения и облегчить процесс дистанционного обучения.*

Kalit so'zlar: *mobil ta'lim, o'zbek tili, mobil ilova, raqamli ta'lim, interaktiv o'qitish, mobil platformalar, multimedia, sun'iy intellekt, lingvodidaktika*

Ключевые слова: *мобильное обучение, узбекский язык, мобильное приложение, цифровое образование, интерактивное обучение, мобильные платформы, мультимедиа, искусственный интеллект, языковая дидактика*

Keywords: *mobile learning, Uzbek language, mobile application, digital education, interactive learning, mobile platforms, multimedia tools, artificial intelligence, language teaching methodology*

So'nggi yillarda mobil texnologiyalar jadal rivojlanib, ta'lim sohasiga chuqur kirib kelmoqda. Raqamli ta'limning eng ommabop yo'nalishlaridan biri — mobil ilovalar orqali til o'rgatish hisoblanadi. O'zbek tilini o'rganishga bo'lgan talabning ortishi, xorijdagi vatandoshlar, talabalar, til o'rganuvchi tadqiqotchilar va turli soha mutaxassislarining ehtiyojlari ushbu yo'nalishning ahamiyatini yanada oshirmoqda. Mobil ilovalar nafaqat o'quv materiallarini qulay shaklda taqdim etadi, balki o'quvchilarni interaktiv, moslashuvchan va samarali o'qitish muhiti bilan ta'minlaydi. Mazkur maqolada mobil ilova orqali o'zbek tilini o'rgatishning didaktik asoslari, texnologik qulayliklari, o'quv jarayonidagi o'rni va kelajakdagi istiqbollari yoritiladi.

1. Mobil ta'lim va uning afzalliklari

Mobil ta'lim (mobile learning) — smartfon, planshet yoki boshqa ko'chma qurilmalar yordamida bilim olish jarayonidir. Uning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

1. Qulaylik – o'quvchi istalgan joyda va istalgan vaqtda o'qish imkoniga ega.
2. Moslashuvchanlik – mobil ilovalar individual o'quv sur'ati va darajasiga moslasha oladi.
3. Interaktivlik – video, audio, animatsiya, test, mashq, o'yin elementlari (gamifikatsiya) ta'lim jarayonini samarali qiladi.
4. Tezkor fikr-mulohaza — darhol natija, xatolarni ko'rsatish orqali o'quvchini rag'batlantiradi.
5. O'quv materiallarining doimiy yangilanishi – kontentni tezda o'zgartirish, to'ldirish mumkin.

Bugungi global ta'lim tizimida aynan mobil ta'lim moslashuvchanligi, soddaligi va arzonligi bilan yetakchi o'rin egallamoqda.

2. O'zbek tilini mobil ilovalar orqali o'rgatishning imkoniyatlari

2.1. Multimedia vositalari orqali ta'lim

Til o'rganishda eshitish, ko'rish va faol amaliyot katta ahamiyatga ega. Mobil ilovalar quyidagi imkoniyatlarni taqdim etadi:

- audio matnlar orqali talaffuzni o'rganish;
- video darslar orqali vizual materiallar bilan ishlash;
- interaktiv mashqlar orqali grammatik ko'nikmalarni mustahkamlash;
- lug'at kartochkalari (flashcards) orqali so'z yodlash.

Bu turdagi materiallarning barchasi foydalanuvchining idrokini bir necha kanalda faollashtiradi va o'rganish jarayonini tezlashtiradi.

Sun'iy intellekt asosida til o'rgatish

AI texnologiyalari mobil ilovalarda quyidagi funksiyalarni ta'minlaydi: avtomatik nutqni tanish (speech recognition) orqali talaffuzni baholash; foydalanuvchi darajasiga mos mashqlarni taklif qilish; xatolar tahlili va shaxsiylashtirilgan tavsiyalar berish;

chat-botlar orqali suhbatlashish va amaliy muloqot ko'nikmalarini shakllantirish. Bu imkoniyatlar o'zbek tilini o'rganish jarayonini ancha interaktiv va mustaqil qiladi. O'yin elementlari o'quvchining motivatsiyasini oshiradi. Mobil ilovalarda quyidagi elementlar keng qo'llaniladi:

- ball to'plash tizimi;
- darajalar (levels);
- kundalik maqsadlar;
- sovrinlar va unvonlar;
- o'quvchilar o'rtasida reytinglar.

Gamifikatsiya orqali til o'rganish jarayoni ko'proq qiziqarli va rag'batlantiruvchi shaklga ega bo'ladi.

Pedagogik qulayliklar va o'qitish samaradorligi

1. Mustaqil ta'limni rivojlantirish

Mobil ilovalar o'quvchi ongida mustaqillik, mas'uliyat va o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Darsdan tashqari vaqtda ham mustaqil shug'ullanish mumkinligi o'zlashtirish darajasini oshiradi.

2. O'qituvchilar uchun monitoring imkoniyatlari

Ko'plab mobil ilovalar o'qituvchilar uchun statistika va kuzatuv modullarini taqdim etadi:

- o'quvchining mashg'ulotlar tarixi;
- bajarilgan mashqlar;
- qiyinchilik darajalari;
- vaqt va faoliyat monitoringi

Bu ma'lumotlar o'qituvchiga aniq va asosli pedagogik qarorlar qabul qilishga yordam beradi.

Keng auditoriya uchun ochiqlik

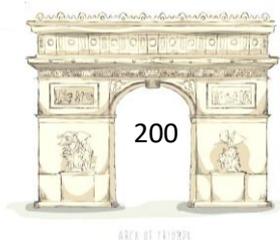
Mobil ilovalar orqali:

- chet elliklar;
 - xorijdagi vatandoshlar;
 - O'zbekistondagi o'quvchilar;
 - turli yosh toifalari
- o'zbek tilini oson o'rganishi mumkin.

Bu usul tilni ommalashtirish va til siyosatini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Mobil ilova orqali o'zbek tilini o'rgatish zamonaviy ta'limning eng istiqbolli yo'nalishlaridan biridir. Ushbu texnologiya o'quvchilarga qulay, moslashuvchan, interaktiv, shaxsiylashtirilgan va yuqori samarali ta'lim muhitini taqdim etadi. Multimedia vositalari, sun'iy intellekt va gamifikatsiya elementlari o'quv jarayonini yanada jozibador qiladi.

Kelajakda o'zbek tilini o'rganish uchun professional, ko'p funksiyali, global auditoriyaga mo'ljallangan mobil ilovalar yaratish milliy ta'lim tizimi rivojida muhim o'rin egallashi shubhasiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hasanov, B. Raqamli ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
2. Karimova, M. Til o'qitishning zamonaviy metodlari. – Toshkent: Tafakkur, 2020.
3. Xodjayev, A. “Mobil ilovalarning ta'lim jarayonidagi o'rni va ahamiyati.” Oliy ta'lim jurnali, №3, 2022, 45–52-betlar.
4. Islomov, O. “O'zbek tilini o'rgatishda innovatsion yondashuvlar.” Til va adabiyot ta'limi, №2, 2021, 30–36-betlar.
5. Laurillard, D. Teaching as a Design Science: Building Pedagogical Patterns for Learning and Technology. — Routledge, 2013.
6. Kukulska-Hulme, A. “Mobile-Assisted Language Learning.” The Cambridge Handbook of Computing Education Research. Cambridge University Press, 2019.
7. Sharipov, S., & To'rayev, J. “Mobil ta'limning didaktik imkoniyatlari.” Pedagogik innovatsiyalar jurnali, №1, 2022, 67–73-betlar.
8. UNESCO. Mobile Learning for Teachers: Global Themes. Paris: UNESCO Publishing, 2019.
9. Godwin-Jones, R. “Emerging Technologies: Mobile-Assisted Language Learning.” Language Learning & Technology, vol. 19, no. 2, 2015, pp. 2–11.
10. Davlatov, R. “Sun'iy intellekt asosida til o'rgatishning afzalliklari.” Axborot texnologiyalari jurnali, №4, 2023, 55–60-betlar.
11. O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish vazirligi. Raqamli ta'lim konsepsiyasi. Toshkent, 2022.
12. Baxodirova, Z. “Til o'rgatishda multimedia vositalaridan foydalanish tajribasi.” Filologiya masalalari, №6, 2021, 40–47-betlar.
13. Ally, M. Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training. Athabasca University Press, 2009.
14. Brown, H. D. Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Education, 5th ed., 2007. Ta'lim muhitining transformatsiyasi: zamonaviy o'qitishda Tojiboyev, I., & Karimova, N. (2022). Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashning metodik asoslari. Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar jurnali, 4(3), 87–95.
14. Qodirova, M. (2021). O'zbekistonda raqamli ta'limni joriy etishning tashkiliy-pedagogik asoslari. Pedagogika va psixologiya jurnali, 2(1), 56–63.
15. Tojiboev I.T., Komilova Z.X. (2023). Some approaches to teaching programming languages in professional educational institutions. Education and science in the XXI century. 2 (38).
16. Tojiboev I.T., Komilova Z.X. (2023) The role of information technologies in teaching technical sciences in professional educational institutions. Scientific and practical journal “Technique”. Issue No.1.

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

17. Komilova, Z. Kh. (2023). The role and importance of information technology science in today's society. Education and innovative research. Bukhara State University, 2(2), 234-237.

18. Komilova Z.Kh, Nazirjonova. F.S The role of new information technologies in education. Экономика и социум. 2021, № 4-1 (83), -С.167-170.

19. Z. X. Komilova. Axborot texnologiyalari fanining hozirgi jamiyatdagi o'rni va ahamiyati //Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. Buxoro davlat universiteti. – 2023. – T. 2. – №. 2. – С. 234-237.

20. Z. X. Komilova & F. S. Nazirjonova. (2020). The value and role of interactive methods in the development of information technology in primary school pupil. Academicia An International Multidisciplinary Research Journal (Double Blind Refereed & Reviewed International Journal). ISSN, 2249-7137.

21. .ziyonet.uz – Elektron ta'lim resurslari portali.

22. www.eduportal.uz – Ta'lim platformalari to'plami.

